הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר טהרה

מעשה רקח על הלכות טומאת צרעת

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות טומאת צרעת

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-טומאת-צרעת/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה ו 5
הלכה ז 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ד 6
הלכה ט 6
פרק ג 7
הלכה ב 7
הלכה ה 8
הלכה ח 8
הלכה ט 8
פרק ד 8
הלכה א 8
הלכה ג 8
הלכה ד 8
הלכה ה 8
הלכה ו 8
הלכה ז 9
הלכה י 9
פרק ה 9
הלכה א 9
הלכה ב 10
הלכה ח 10
הלכה י 10
פרק ו 11
הלכה א 11
הלכה ה 12
הלכה ז 12
פרק ז 12
הלכה ב 12
הלכה ד 12
הלכה ה 12
הלכה ו 12
הלכה ז 12
פרק ח 13
הלכה א 13
הלכה ב 13
הלכה ג 13
הלכה ז 14
הלכה י 14
הלכה יד 14
פרק ט 14
הלכה א 14
הלכה ב 14
הלכה ד 15
הלכה ח 15
הלכה יב 16
פרק י 16
הלכה א 16
הלכה ה 17
הלכה ו 17
הלכה ז 18
הלכה ח 18
הלכה יב 19
פרק יא 19
הלכה א 19
הלכה ג 20

הלכה ה 20
הלכה ו 20
הלכה ז 21
הלכה ח 21
פרק יב 21
הלכה א 21
הלכה ה 21
הלכה ח 22
הלכה ט 22
הלכה י 22
פרק יג 22
הלכה א 22
הלכה ג 22
הלכה ד 23
הלכה ט 23
הלכה יא 23
הלכה יד 23
הלכה טו 24
פרק יד 24
הלכה א 24
הלכה ב 24
הלכה ג 24
הלכה ד 24
הלכה ה 25
הלכה ו 25
הלכה יא 25
הלכה יד 25
פרק טו 26
הלכה ב 26
הלכה ה 26
הלכה ו 26
הלכה ח 26
פרק טז 26
הלכה א 26
הלכה ה 27
הלכה ו 27
הלכה ח 27
הלכה י 27

פרק א

הלכה ב

לובן עד ביותר. נראה דצ"ל עז ביותר שהוא כשלג וכתב המבי"ט ז"ל בקרית ספר והא דכתיב הנותן שלג כצמר אורחיה דקרא למתלי שאינו מצוי במצוי ע"כ והם דברי התוספות בפרק קמא דשבועות דף ו' ע"ב ד"ה ואין אחרת וכו' אך קשה דהתרגום תרגם דיהב תלגא חיוור היך עמר הרי שתרגם הפסוק כפשוטו לענין לבנונית:

הלכה ג

שכל כהן שאינו מכיר וכו'. נראה דלאו דוקא כהן דה"ה ישראל הבקי שאומר לו לכהן אמור טמא והוא אומר והוסיפו התוס' ז"ל בפ"ק דשבועות דאפילו דמסברא ליה וסבר סגי וא"ת ומה לנו לזה הישראל הואיל ויש שם ישראל אחר המסבירו וי"ל כגון שהמסביר עיניו כהות ואינו יכול לראות ע"כ ורבינו לקמן פ"ט הל' ב' כתב בסתם עיין עליו ועיין למרן ז"ל שם:

הלכה ד

והוא הדין השאת והספחת וכו'. איני יודע מה מלמדנו שהרי כבר הקדים היה במראה הלובן מד' מראות אלו וכו' ומהמשל שהזכיר רבינו נראה להדיא דפסק כר"ע שכך אמרו שם בשבועות ע"פ מ"ש מרן ז"ל לעיל:

הלכה ה

כל מראות האלה וכו'. כתב מרן ז"ל מדתני מתני' ד' מראות מצטרפין אחר המראות פשוטות ומראות פתוכות משמע דאכולהו קאי ע"כ. ועוד נראה להכריח משאלת יהושע בנו של ר' עקיבא מר"ע מפני מה אמרו מראות נגעים שתים שהן ארבעה וכו' ולא אשכח תירוצא אלא בכהן שיהא בקי בהן וכו' ואם איתא לימא דנפק"מ לפתוך דאין מצטרפין:

הלכה ו

כל מראה צרעת וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל וכן נראה דעת אנקלוס שתרגום שאת עמקא ע"כ. לא ידעתי כוונתו דבא להוכיח דשאת הוא גבוה והביא התרגום שמתרגם עמקא שהוא היפך המבוקש, גם מ"ש בדעת רבינו דגבוה לאו למימרא שהוא גבוה ממש אלא שהוא גבוה יותר מבהרת וכו' ובזה עלה ארוכה למ"ש רש"י בפי' התורה ומראה אין עמוק מן העור, לא ידעתי פירושו דוק ותשכח ע"כ דרך נכון הוא אי הוו קיימי דברי רש"י אשאת, אמנם בפסוק אמר ואם בהרת לבנה היא בעור בשרו ועמוק אין מראה מן העור, ועלה

קאי רש"י דאיך אפשר למראה לובן שלא יראה עמוק והרא"ם ז"ל הביא משם הרמב"ן ז"ל מכח שער שחור ודחה דבריו עיי"ש:

הלכה ז

כגריס הקלקי שהוא מרובע. פשט הלשון משמע דאברייתא קאמר וזהו דבר שאינו בנמצא בבריאת צמח האדמה ובפירוש המשנה כתב רבינו שהוא גדול וכן פירש הר"ש והרע"ב ז"ל וצ"ל דמ"ש שהוא מרובע קאי על השיעור ששיערו חכמים ז"ל ולא על בריאת הגריס. שוב ראיתי לרבינו בפירוש המשנה סוף פרק ה' דמעשר שפי' והן הפולין מין אחד שהגרגרין שלו גדולין ומרובעין וכו' וכן פי' הרע"ב ז"ל שם והתוס' יו"ט ז"ל ריש פ"ו דנגעים כתב דבנא"י נוטה לריבוע ע"כ והוא מיושב יותר:

פרק ב

הלכה א

וכמה יהא ארכן כדי שיהיו ניטלות בזוג. כתב מרן ז"ל משנה פ' בא סימן פלוגתא דתנאי ואפסיקא הלכתא כמחמיר וכו' ע"כ ושם נאמר אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה כדברי כולם להחמיר והכוונה מבואר כשהשיעור הגדול הויא חומרא פסקינן כשיעור הגדול ואם השיעור הקטן הוי חומרא פסקינן הכי ומעתה צ"ל דזו היא כוונת מרן ז"ל אף שקיצר ועיין מה שכתבתי פ"א דפרה הל' ד' והנה המל"מ ז"ל חקר חקירת חכם דאמאי אמרינן הלכה כדברי כולם להחמיר דהא תנן כל ספק נגעים טהור וכו' עיי"ש. ונראה לענ"ד לתרץ עם מ"ש ולקמן הל' ט' דרבינו ס"ל דעד כאן לא אמרו ספק נגעים טהור אלא בדלא אתרע חזקתיה כגון ספק קדם שער לבן לבהרת וכו' אבל היכא דאתרע חזקתיה כההיא דבהרת בחצי גריס וכו' אז ספיקו טמא וה"נ כיון דאתרע חזקתיה ע"י הבהרת והשערות ונסתפק לנו בשיעורן פשיטא דנקטינן לחומרא ודו"ק ועיין להרא"ם ז"ל ח"א סי' ס"ט:

הלכה ד

אין שער לבן סימן טומאה עד שיהיה בגוף הבהרת. לאו דוקא בהרת דה"ה שאת וספחת שהם ד' מראות שהזכיר רבינו ריש פ"א אלא מפני שהבהרת היא העזה שבמראות נקטו לה ולמ"ש מרן ז"ל וא"ת הא קי"ל וכו' עיין להתוס' יו"ט ז"ל שם:

הלכה ט

ספק שער לבן קדם וכו'. כתב מרן ז"ל אע"ג דבפ' הפועלים אמרינן דהקב"ה אמר טהור לא בשמים היא ואע"ג דרבה בר נחמני אמר טהור ויצאה נשמתו בטהרה י"ל דכיון

דבשעת יציאת נשמה הוא דאמר הכי הוי בכלל לא בשמים היא וכו' ע"כ. ואחרי המחילה הראויה איך נפסוק הדין היפך מאמר פיו יתברך שמו ותורה גופה דיליה היא ותו כיון דמתיבתא דרקיעא אמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני וכו' א"כ גמרו והסכימו לדבריו מפני שהוא היה יחיד בנגעים ואהלות וכיון שהוא אמר טהור מוכרח שחזרו והודו דהדין כן הוא כרבה בר נחמני דכן הוא האמת דבספק בהרת קדם לשער לבן טהור הוא משום דאוקי גברא אחזקתיה ומעיקרו טהור הוא, משא"כ כשנתרע חזקתו דהיינו שנולד בו בהרת בחצי גריס וכו' ושוב נסתפק לנו אם השער קדם או תשלום הבהרת קדמה, אז יש לטמא ודאי כיון דאתרע חזקתיה. וזה מדוייק הדבר בדברי רבינו שהרי לעיל הל' ו' פסק דין קדמה בהרת לשער לבן או שער לבן קדם לבהרת ושם היה לו למימר דאם הוא ספק טמא שכן הוא לשון המשנה, אלא ודאי מדלא הזכירו שם אלא סמכו לדין בהרת כחצי גריס ש"מ דדוקא כזה הוא שטמא מהטעם האמור אבל בסתם פשיטא שהוא טהור כמאמר פיו יתברך לעד ועיין להר"ש והתוס' יו"ט ז"ל. וכן זכיתי ומצאתי להרב המבי"ט ז"ל בקרית ספר שכתב וז"ל ונראה דסבר הרב דהאי ספק קאי אהאי בבא דחצי גריס שנולד אח"כ ושתי שערות דקסברי רבנן דכיון שבא חצי גריס ראשון קודם השער סתמא דמילתא דכמו כן קדם חצי אחרון לשתי השערות אבל גריס שלם הבא עם השערות ואין ידוע איזה קדם מודו רבנן לר' יהושע דטהור דספק נגעים להקל מדפתח הכתוב תחילה בטהרה כדכתיב לטהרו או לטמאו וכו' ע"כ לשון הזהב והאדרת ושבח להשי"ת שזיכני לחידוש זה, ומעתה נאמר דבמתיבתא דרקיעא הוו סברי מתחילה דספיקא דאורייתא לחומרא ולכך היו מטמאין והקב"ה לעד אמר טהור משום דאוקי גברא אחזקתיה ועוד שפיר יש ללמוד שכך היא טענת רבינו ממ"ש בפ"ו הל' ה' ו' דעד שלא נזקק לטומאה כל הספיקות טהורים:

פרק ג

הלכה ב

המחיה מטמאה וכו'. מרן ז"ל ציין פרק ד' דנגעים שהמחיה מטמאה בכל מראה ע"כ אך מ"ש רבינו

והוא שלא יהיה הלובן מד' מראות לא ידענו מנין לו ונראה דאם הוא מד' מראות לא יהיה נידון משום מחיה דתיפוק ליה משום שאת ובהרת וכו' כמ"ש ריש פ"א והמבי"ט ז"ל בקרית ספר השמיט חילוק זה:

הלכה ה

הרי זה כמות שהיתה ואין כאן סימן טומאה. דקדק ז"ל לכתוב דאין כאן סימן טומאה ולא כתב ה"ז טהורה מפני שצריך עכ"פ הסגר וכמ"ש מרן ז"ל אמנם בפירוש המשנה כתב רבינו לשון טהרה כדברי חכמים והוי כלישנא דרישא דקתני בנתמעטה הבהרת טהורה וקצת משמע כן מלשון התוספתא שהביא הר"ש ז"ל:

הלכה ח

ואלו הן ראשי איברים וכו'. לשון המשנה כ"ד איברים באדם וכו'. ובמניינם הם כ"ו ולכאורה היה נראה לענ"ד דהשני דדים שבאשה אינם בכלל הכ"ד לענין המנין שהרי אינם שוים באיש עד שראיתי לרבינו בפירוש המשנה שכתב דראשי אזנים אינם נמנים אלא לאחד וכן ראשי הדדים עיי"ש ומ"מ לא ידעתי למה לא הזכיר בחיבורו המנין כלשון המשנה:

הלכה ט

וכל ראשי איברים אלו וכו'. תוספתא הביאה הר"ש ז"ל עיין עליו:

פרק ד

הלכה א

עד שיפסע הוא לנגע. בדפוס מגדל עוז כתוב עד שיפשה חוץ לנגע, ומ"ש בספרי רבינו **הבשר החי כולן** בדפוס מג"ע כתוב הבשר החי כולו:

הלכה ג

אבל בהרת שפשתה לתוך הבוהק וכו'. עיין בזה להתוס' יו"ט ז"ל פ"ד משנה ה':

הלכה ד

ובין האום. בדפוס מגדל עוז כתוב בין האום:

הלכה ה

אע"פ שהנותר מן האום אם הפשיון. בדפוס מגדל עוז כתוב עם הפשיון ולשאר דברי רבינו כבר עמד עליהם מרן הקדוש ז"ל ועיין עוד להתוס' יו"ט ז"ל:

הלכה ו

בהרת כגריס וכו'. בדפוס הנ"ל כתוב בהרת כגריס ונולד בפשיון מחיה בו שער לבן וידוע דכל מקום ששנינו בהרת יש בכללה כל הד' מראות שהזכיר רבינו בריש פ"א וכ"כ ז"ל בפירוש המשנה:

ספק שהיא היא ספק שהיא אחרת באה תחתיה ה"ז טמא. אף דבריש פ"ה תנן כל ספק נגעים טהור וכו' שאני הכא דאתרע חזקתיה ע"י הבהרת ועיין מ"ש לעיל פ"ב הל' ט' בספק שער לבן קודם לבהרת וכו':

הלכה ז

היו שתי בהרות וחוט יוצא וכו'. כתב מרן ז"ל דנפק"מ אם מצטרפות כגון שנולד שערה אחת בנגע זה ושערה אחת בנגע זה וכו' ע"כ ובאינן מצטרפות איכא נפקותא אחרת דאם פשתה האחת והאחרת לא פשתה מחליט בזו ומסגיר בזו ונפק"מ דלכי מטהר בעי לאתויי שתי קרבנות וכ"כ הר"ש והרע"ב ז"ל:

הלכה י

בהרת כגריס וכו'. פלוגתא דחכמים ור"ש בפ"ד ופסק כחכמים בשתיהם וכ"כ בפירוש המשנה וטעם מחלוקתם מפורש בתוספתא שהביא הר"ש ז"ל:

פרק ה

הלכה א

כגון שנכוה בגחלת וכו'. בפ"ז דפסחים דף ע"ה אמרו דלגחלת של עץ לא אצטריך קרא כי אצטריך קרא לגחלת של מתכת ע"כ, ורבינו שכתב כאן גחלת מוכרח שהיא גחלת של עץ דאי גחלת של מתכת הרי אח"ז כתב או בברזל וכו' שליבנו באש דהיינו גחלת של מתכת, מ"מ הרי כתבו התוס' שם דסתם גחלת דמשנה ובריייתא הוא לוחשות ודקרא עוממות עיי"ש ובפ"ק דחולין דף ח' אמרו דבכל דבר הבא מחמת האור לאתויי חמי האור, וכתב מרן ז"ל דהיינו מ"ש רבינו

או בברזל או באבן שליבנו באור עיי"ש אף שהוא מגומגם דברזל או אבן האש הוא בגופן שהוא ליבון משא"כ המים שאין ניכר בגופן האש ויותר נראה לומר שהוא כלול בתיבת וכיוצא בהם שכתב רבינו ועוד אמרו שם דבכל דבר שלא בא מחמת האור היינו לאתויי (א"ב) [אבר] מעיקרו והקשה מרן ז"ל דלמה השמיטו רבינו ע"כ. ולענ"ד נראה דמדקדוק לשון רבינו יצא דין זה שהרי במשנה כללו גפת וחמי טבריא בהדי עץ ואבן ורבינו הפרידם כמבואר והיינו טעמא מפני שלקות האבן והעץ אינו מחמת חמימות בגוף הדבר אלא החמימות בא מכח המכה בכח משא"כ חמי טבריא וגפת שהחמימות הוא מצד עצמן לכך הפרידם והוסיף עליהם תיבת וכיוצא בהם לכלול בהם (א"ב) [אבר] מעיקרו ועוד שיש ללמדו במכל שכן מחמי טבריא שהרי ר' יוסי קרי להו תולדות האור לענין שבת משום דחלפי אפתחא דגיהנם וכמ"ש התוס' שם:

הלכה ב

ליבן שפוד וכו'. הרואה יראה שדברי רבינו אינם מכוונים לדברי הסוגייא דפ"ק דחולין דף ח', ומרן ז"ל יישב דמאי דקאמר דברזייה מברז היינו שראש השפוד לא היה דק אלא עב וכו' ובעיין בשראש השפוד דק ואילו היה חד כחודו של סכין פשיטא לן דחידוד קדים וכו' ע"כ. והקושי מבואר דעם כל זה הרי בגמרא סיימו דהיינו חידוד ורבינו כתב דאם היה ראשו חד ה"ז ספק ולפי דברי הש"ס בראשו חד אין כאן בעיא דהוי דומיא דליבן סכין וכו', ואף אם נאמר דרבינו לא היתה בגירסתו דהיינו חידוד מ"מ עדיין הוא מגומגם ובס' דמשק אליעזר ז"ל האריך בזה וכתב דברזייה מברז היינו שנקבו בנקב שיש בו חיסרון וחידוד היינו נקב שאין בו חיסרון עיי"ש וגם זה הוא מגומגם דסתם שריפה והכאה בבשר אדם ע"י ליבון שפוד פשיטא דעושה חיסרון בבשר ובס' תורת חיים ז"ל כתב קרוב לפי' מרן ז"ל עיין עליו ובדפוס מגדל עוז כתוב אם היה ראשו כדור ועיין להדמ"א ז"ל:

הלכה ח

מי שנשר כל שער ראשו בין מחמת חולי וכו'. מרן ז"ל תמה על רבינו מלשון הברייתא דתורת כהנים והוצרך לשבש הברייתא עיי"ש והמבי"ט ז"ל בקרית ספר כתב דאפשר דמחמת חולי דממעט התו"כ היינו בשראוי לחזור ולגדל שער אח"כ וכו' אבל אם הוא חולי שאין ראוי לגדל שער עד לאחר זמן הוי קדחת וכו' ע"כ. ודבריו מגומגמים הרבה חדא דאיך יניח רבינו דין התוספתא ויזכיר דין אחר ועוד שדין זה שהזכיר רבינו לפי שיטת הרב מנין הוציאו ועוד דרבינו כתב להדיא הואיל ונאבד כל שער ראשו עתה ה"ז נקרא קרח וזה היפך דברי הרב בביאור הברייתא דתו"כ ועיין להרב קרבן אהרן ז"ל שיישב גירסת הברייתא ע"פ דעת רבינו בלי שיבוש. ודין הנתק נתבאר בדברי רבינו ריש פ"ח:

הלכה י

הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו בזו. פ"י דנגעים ותורת כהנים שם נתנו שיעור מהיכן מתחיל שער הראש בין מלפניו בין מאחריו אך בקרחת וגבחת לא ביארו עד היכן גבולן מכ"ש דהא איכא צדדים והוא דבר שצריך לידעו דהא אין מצטרפין זה עם זה וכעת לא מצאתי בירור לדבר זה:

פרק ו

הלכה א

והקמטין שבבטן. במתני' פ"ו תני קמטין סתמא ולא ידעתי מי הכריחו לרבינו לפרט והמבי"ט ז"ל בקרית ספר העתיק קמטים סתם שוב מצאתי להסמ"ג ז"ל שכתב דיש ספרים דגרסי במתני' הקמטין שבבטן ע"כ וצ"ל שזו היתה גירסת רבינו.

ועמ"ש רבינו

וכף הרגל ראיתי להמל"מ ז"ל שהקשה על רש"י ז"ל בערכין דף י"ח שכתב דבין אצבע לאצבע דרגל אינו מעכב את ההופך כולו לבן ע"כ דזה אינו דלא ממעטינן מרגלו ולא רגלו בכלל אלא דוקא כף הרגל ובפירוש אמרינן בתורת כהנים את כל בשרו להביא את בין אצבעות ידים ורגלים וכן במתני' פ"ו לא תנן אלא כף הרגל וזה פשוט עכ"ל וקושיא זו קיימא ג"כ על התוס' ז"ל לשם שגם הם פירשו דלכל מראה עיני הכהן דאינו יכול לראות בראש מפני השער וברגל בין אצבע לאצבע עיי"ש וראיתי להרב קרבן אהרן ז"ל שם שהקשה על המדרש שדרשו את כל בשרו להביא את בין האצבעות ידים ורגלים דלעיל מינה דרשו בהיפך מראשו להוציא תוך ראשו עד רגליו להוציא תוך רגליו וכ"ש כפי הטעם שאמרו בערכין ואיבעית אימא לכל מראה עיני הכהן ופירש"י דברגלים אינו יכול לראות בין אצבע לאצבע ע"כ לכן נ"ל לפרש דמה שמיעט למעלה אינו אלא תוך הרגלים שהם כפות הרגלים וכו' עיי"ש והרואה יראה שהרב ז"ל לא נחית להקשות על פירוש רש"י שהרי לא תירץ כלום עליו אלא שבא לתרץ המדרשים אמנם לפירש"י והתוס' ז"ל עמהם נוכל לומר או דמדרשים חלוקים הם או דתיבת ורגלים שסיימו במדרש לא קאי אבין האצבעות דלא קאי אלא אידים דסמיך ורגלים דקאמר קאי אגוף האצבעות לא אבין ואין זה פלא כיון דלשון המדרש תוך רגליו ולשון תוך מוכח אנפשיה דאבין הרגל קאמר שהם בין האצבעות ועוד דכיון דקפיד קרא אלכל מראה עיני הכהן הא ודאי דבין האצבעות הרגלים לא שליט עינא והם דברי הש"ס בערכין וכן נראה קצת מלשון רבינו שכתב

וכל אלו אינו עור גלוי וכו' וטעם זה מורה דבין אצבעות הרגלים נפיק במכל שכן מכפות הרגלים כמבואר:

ואודם השפתים וכו'. כתב מרן ז"ל תוספתא פ"ב והקשה מהר"י קורקוס ז"ל דהא גבי הזאה וגבי טבילה חשבינן ליה כגלוי ואפשר דשאני הכא דקפדינן טובא אראיה וכו' ורבינו פי"ב דפרה אדומה הל' א' כתב דאם הזה על ראש שפתו עלתה לו הזאה ואפשר דכוונתו חוץ לאודם שהוא הראש המתחיל לצד מעלה ומטה וגם שם כתב דבלשון אינו

כלום דאע"פ שהלשון באיברים שבגלוי לענין טומאה אינו כן לענין הזאה עיי"ש ומ"מ דברי מהר"י קורקוס ז"ל נכונים:

הלכה ה

כל ספק נגעים וכו'. עיין מ"ש בזה בס"ד בפ"ב הל' ט':

הלכה ז

ועד שלא הסגירו וכו'. דאם כבר הסגירו שוב אינו מחליטו דאין מחליטין בתוך ימי הסגר וכ"כ המבי"ט ז"ל עיי"ש כמ"ש רבינו פ"ט הל' י':

פרק ז

הלכה ב

הקצירו שתיהם או אחת מהם. בדפוס מגדל עוז נמחקו אלו התיבות וכבר מרן ז"ל הגיהו. ומ"ש בספרי רבינו
או שחלקו בדפוס מג"ע או שחלקן:

הלכה ד

אף ראשי איברים וכו' שבתוך הבהרת. כבר נתבאר שכל מקום ששנינו בהרת יש בכללה שאת וספחת שהם ד' מראות שהזכיר רבינו רפ"א ושיעור עדשה כדי צמיחת ד' שערות כמ"ש רבינו ריש פרק ג':

הלכה ה

כל טמא וכו' אפילו מאה פעמים. הכי דרשינן לה בתורת כהנים מיתורא דקרא ישוב כי ישוב או כי ישוב וכ"כ הר"ש ז"ל והמבי"ט ז"ל כתב מיתורא דאו דהו"ל לומר כי ישוב וכו':

הלכה ו

כל הראוי וכו'. דברי רבינו קשים מצד לשון המשנה וכבר עמד עליהם מרן ז"ל וכתב שכך היתה גירסתו. ומ"ש רבינו
אפילו היה אחת בשפתו העליונה וכו' נראה דבראש שפתו העליונה והתחתונה קאמר (וכמ"ש בריש פי"ב דפרה אדומה לענין הזאה) דנמצא כשסוגר פיו נראין מחוברין דאי באודם השפתים הרי כבר כתב ברפ"ו דאודם השפתים נידון כבית הסתרים:

הלכה ז

יש מראה נגעו לכהן ונשכר מפני שהקדים להראותו ולא נתאחר וכו'. פשט הלשון משמע דבא להשמיענו על הזריזות שיש לו להקדים ולא להתאחר וזה אינו חדא דיש

מראה ומפסיד יוכיח ועוד דמהיכן ידע חידוש שיוולד לו עד שתועיל לו הזריזות גם התוס' יו"ט ז"ל נתקשה בלשון זה אף שדבריו באו בקיצור עיין עליו:

פרק ח

הלכה א

נגעי הראש והזקן וכו'. כתב מרן ז"ל דקרחת וגבחת ונתק אחד הוא אלא כשיש בהרת נידון כדין הנזכר שם וכשאין בהרת נידון בשער צהוב דק ופשיון ע"כ והמדקדק לשון רבינו יראה כמה שינויים אחרים יש בין נתק לקרחת וגבחת אחת בקרחת וגבחת לא תקרא אלא בכל הראש כמ"ש רבינו פ"ה הל' ח' מי שנשר כל שער וכו' הואיל ואבד כל שער ראשו וכו' ע"כ וגבי נתק לא הוצרך כל השער כמבואר בדבריו כאן ועוד שינוי אחר דבקרחת וגבחת בין ע"י חולי בין שאכל דברים המשירים את השער או סך דברים שהשירו את השער נקרא קרחת וגבי נתק כתב שיפול השער שבהן מעיקרו דמשמע מעצמו ולא ע"י סיבה ולפ"ז מ"ש בסוף אלו ההלכות דהצרעת הוא שם שותפות וכו' ונפילת קצת שער הראש או הזקן קרוי צרעת ע"כ להכריח לא קאי אלא הנתק שהוא הדין שכתב כאן דאי אקרחת ואגבחת דפ"ה שם ביאר דבעינן כל השער ולא סגי במקצתו גם התוס' יו"ט ז"ל לא נראו לו דברי מרן ז"ל סוף פ"י דנגעים עיי"ש שהאריך:

הלכה ב

אם היו בו שתי שערות צהובות דקות ולא יותר. לא ידעתי למה אם יהיו שלשה שערות צהובין ישתנה הדין ובתורת כהנים דרשו ושער מיעוט שער שתי שערות ע"כ ומשמעות לשון זה דלמעלה אין שיעור ואי משום הפשיון נראה ברור שכשנפסה לשתי שערות לבד יטמא שוב מצאתי להרא"ם ז"ל שכתב על התו"כ דמיעוט רבים שנים דאם היו שתי שערות או יותר וכו' טמא והמבי"ט ז"ל העתיק בדברי רבינו וכעת צ"ע ועיין עוד לקמן הל' י':

הלכה ג

כיצד מגלחין וכו' ואפילו היה נזיר וכו'. כתב מרן ז"ל דבתורת כהנים דרשי לה מוהתגלח וכו' ע"כ נראה דהכוונה מפני שאין כאן מצות עשה כדי שנאמר אתי עשה ודחי לא תעשה דהא לא מנה רבינו בספר המצוות עשין קי"א למ"ע אלא תגלחת אחרונה אבל זו אינה אלא הכנה לראות אם יפשה ולכך אצטריך קרא לשידחה ועיין לרבינו פ"ז דהלכות נזירות והמל"מ ז"ל עמד על דברי הראב"ד ז"ל שלשם והניחו בצ"ע ונראה לענ"ד פשוט כאמור וכ"כ הוא ז"ל:

הלכה ז

אחת ארוכה ואחת קצרה וכו'. נראה דהיינו מפני שתחילת צמיחתן היה כן אבל אם מתחילתן היו ארוכין ושוב נקצרה אחת מהם מצילות דומיא דשער שחור דפ"ז עיי"ש:

הלכה י

והוא שתהיה הפרצה כדי צמיחת שתי שערות או יתר. כאן כתב שתי שערות או יתר ולעיל הל' ב' כתב שתי שערות צהובין דקין ולא יותר לא ידעתי למה וכבר כתבתי הנראה לענ"ד שם:

הלכה יד

מותח את החוט מאוזן לאוזן וכו'. נראה דמתיחת החוט יהיה בסוף שערות הראש שלפניו מאוזן לאוזן דהא כל השערות של הראש בכלל הראש הם והוא צריך (למדוק) [למדוד] מה שחוץ לראש דהיינו תחילת הזקן וק"ל:

פרק ט

הלכה א

הכל מתטמאין וכו' אבל לא כותים וכו'. בפרק יוצא דופן (נדה דף מ"ד) אמרינן דבן יום אחד מטמא בנגעים דכתיב אדם כי יהיה בעור בשרו אדם כל דהו וידוע מ"ש ז"ל אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם וכדאמרינן פ' בתרא דנזיר דממעט הגוים מטומאת מת והוא הדין לשאר טומאות וכמ"ש התוס' יו"ט ז"ל פי"ב דנגעים ולאו דוקא טומאת גופן אלא ה"ה טומאת בגדיהן או בתיהם אם קנו בא"י וכדתנן פי"ב כל הבתים מטמאין בנגעים חוץ משל נכרים אלא שאם קנה הישראל בתים או בגדים שהיה בהם נגע יראו בתחילה וכמ"ש רבינו לקמן פי"ג הל' ב' ופי"ד הל' י"ב ולשון מגומגם ראיתי להמל"מ ז"ל שאחר שחילק בין נגעי גופו לנגעי ביתו ובגדיו מפני שבאו ליד ישראל כתב ה"נ בגוי שנתגייר ולענ"ד צ"ל משא"כ בגוי ונתגייר שהכוונה דאם הוא לבוש בהם אין לטמאו דדוקא בלקחן הישראל הם טמאים אבל בעודם ביד גוי אין בהם טומאה אף אחר שנתגייר ונראה דכל זה הוא בעמד הנגע אבל אם נשתנה יראה בתחילה אפילו בגוי גופיה וכמ"ש רבינו לעיל פרק ששי הל' ד':

הלכה ב

אע"פ שהכל כשרים וכו'. פשט הלשון מוכח לנפשיה דבין ישראל בין כהן ולוי כולם כשרים לראיה אמנם בגמר הדין שהיא הטומאה והטהרה תלויה בכהן דוקא והכי משמע מלישנא דמתני' הכל כשרים לראות את הנגעים אלא שהטומאה והטהרה בידי כהן ומה

שבפ"ק דערכין דמסברו ליה ומסבר אישראל קאי כמ"ש התוס' בפ"ק דשבועות דף ו' ולפ"ז מ"ש רבינו בפ"א שכל כהן שאינו מכיר המראות וכו' בסומך על עצמו איירי ומה שהקשה ע"ז מרן ז"ל על מ"ש דמסברו ליה וכו' במאי עסקינן וכו' י"ל דבישראל המלמדו קאמר וכן נראה ברור שהבינו התוס' ז"ל שם ובהכי ניחא למה שהרגיש הרא"ש ז"ל ולעולם דשוטה כפשוטו קאמר והכי עדיף טפי מלומר דשוטה לגבי חכם קאמר דא"כ רבינו היה לו לבאר זה ולא לכתוב שוטה סתמא ומה שהכריח מרן ז"ל עוד ממ"ש רבינו פ"א עד שיבין ויאמר זו היא הבהרת וכו' ואי בסומך על עצמו לא סגי בהכי וכו' ע"כ לא ידעתי מנ"ל הא ולמה לא נאמר דהא כדאיתא והא כדאיתא דכשבא לראות נגעי הגוף צריך שיהיה בקי בהן ובשמותיהן בשלימות ואף שעדיין אינו בקי בנגעי בתים ובגדים לא איכפת לן וכן בנגעי בתים אף שעדיין אינו בקי בנגעי בגדים דכל דבר שהוא בקי וברור לו ידון בו אך האמת נראה דדיוק לשון רבינו מורה כמ"ש מרן ז"ל:

הלכה ד

אין הכהן רשאי וכו'. [כתב] מרן ז"ל דצריך טעם למה הוצרך לשנות פה וכו' ולהרב המבי"ט ז"ל בקרית ספר ראיתי שהזכיר דין זה מהתוספתא כדברי רבינו ממש ובפ"ו הזכיר תוספתא אחרת בשם ר"י בר יהודה וכיון שכן צ"ל דההיא דפ"ו אינו אלא להשמיענו עיקר הדין ולא על עצמות הראיה:

הלכה ח

וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל. כן הוא לשון המשנה פ"ג דנגעים ואין לפרש אחתן קאי כדסמיך ליה וקתני נותנין לו דזה א"א בשום פנים חדא דאם הוא בתוך ז' תיפוק ליה דאפילו בחול גמור נותנין לו כל ז' ימי המשתה ואם הרגל חל לאחר ז' הרי פקע מיניה שם חתן והרי הוא שוה לכל אדם ועוד דרבינו פ"ז דשביתת יו"ט הל' ט"ז פסק דאין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל עי"כ ואי בחתן איירי הכא מהיכא תיתי ולמה יגרע משאר העם אלא ודאי דלכל אדם וכתב מרן ז"ל בהל' ז' ומשמע לי דחול המועד הוי בכלל יו"ט שכתב רבינו וכן כתב בפ"ז מהל' יו"ט וכו' עיי"ש ותימה דהרי כתבו רבינו להדיא סמוך ונראה ומה צורך לזה הלחץ ולומר דחול המועד הוי בכלל יו"ט מה שאין השכל מקבלו ואי משום דרבינו הביא כאן ראיה מפסוק ופנו את הבית וכו' ק"ו לדבר מצוה דמשמע דכולי דינא אשמחת חתן קאי אין זה הכרח דשמחת הרגל ג"כ מצות עשה היא המוטלת על כל ישראל אלא שבהלכות שביתת יו"ט נתן הטעם סתם משום שמחת הרגל וכאן סמך הדבר על הפסוק כדאיתא בפ"ק דמועד קטן אכן נראה דיש מקום לדברי מרן ז"ל דכוונתו על תחילת ראיית הנגע דמההיא דנותנין לו כל ימות

הרגל אין להכריח דהו"א מכיון שנדחה מפני תחילת הרגל שהוא יו"ט ידחה כל הרגל אבל אם נראה הנגע בחול המועד בתחילת ראותו מנלן דלא יראה ולכך הוצרך להביא ממ"ש רבינו להדיא בהלכות שביתת יו"ט שביאר דעתו דההיא דוכן ברגל אף אתחילת ראייתו בחול המועד קאמר ובהכי ניחא הכל ומכאן נראה ללמוד דאם כל אדם עסוק בדבר מצוה ונראה בו (ו)גם אין נזקקין לו דהא (אקו') [אק"ו] קאי ולא עוד אלא דאפי' לדבר הרשות דומיא דופנו את הבית הוא הדין והוא הטעם:

הלכה יב

או בתוך הקמטים. עיין מה שכתבתי ברפ"ו. ומ"ש בספרי רבינו

וכאורגת בעומרין צ"ל בעומדין בדלי"ת והתוס' יו"ט ז"ל הזכיר בו שני פירושים עיין עליו:

פרק י

הלכה א

התולש סימני טומאה וכו' עד וכן מגלח את הנתק וכו'. דברי רבינו מבוארים דס"ל דהשמר בנגע הצרעת הוי לאו אחד שלא יתלוש סימני טומאה וקרא דואת הנתק לא יגלח הוי לאו אחר לגילוח הנתק גרידא וכ"כ בפי"ט דהל' סנהדרין גבי ילקו זרים והכי מוכח מדאמרינן בשבת דף קל"א בלישנא אחרינא דמילה דוחה צרעת דאתי עשה ודחי ל"ת ואי הוו תרי ל"ת לא הוה מצינן למימר הכי אלא דקשה קצת דבספר המצוות לאוין (ש"ח) [ש"ז] פסק רבינו הזהיר מלגלח שער הנתק והוא אומרו ואת הנתק לא יגלח ולשון ספרי מנין לתולש סימני טומאה שעובר בל"ת ת"ל ואת הנתק לא יגלח ע"כ ומדכתוב הזהיר מלגלח שער הנתק משמע להדיא דאסימני טומאה קאמר וכיון שכן הכי הוא בכלל השמר בנגע הצרעת דהיינו האזהרה לגלח או לתלוש השערות וכבר השיגו הרמב"ן ז"ל שם, והרב מגילת אסתר הליץ בעד רבינו ששני דברים חלוקים הם דהנתק אינו צרעת והצרעת אינו נתק עיי"ש, אך עכ"פ למה הזכיר רבינו שער ולא כתב כמ"ש כאן דהאזהרה היא על הנתק עצמו ובהכי הוה ניחא:

אבל אינו לוקה עד שיועילו מעשיו. הקשה בס' צרור החיים ז"ל דאף דלא הועילו מעשיו לילקי משום דעבר אמימרא דרחמנא וכמ"ש הריב"ש הביאו מרן ז"ל רפ"ג דמלוה ולוה דרבינו פוסק כרבא דאמר כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והביא שם משם מהר"י אלפאנדארי ור"י רוזאניס ז"ל עיין עליו. ולענ"ד תורה היא דאיני רואה קושיא דמנ"ל דקרא קפיד אף שלא אהנו מעשיו הרי קפידת הפסוק אינה אלא בתולש סימני טומאה כדי להסירה מעליו דהיינו השתי שערות לבנות בצרעת או צהובות

בנגעי הראש והזקן וכשלא אהנו מעשיו דהיינו בתלש אחד מתוך שלש לא נקרא דעבר אמימרא דרחמנא כלל כמ"ש רבינו ז"ל וכ"כ הרב שם עיין עליו וכן מצאתי בקרית ספר ז"ל ופשוט. גם (בה"ק) [בהקושיא] דלאחר הפיטור שהביא שם והזכירה ג"כ המל"מ שהתירוץ מבואר דכן הוא לשון הספרי וכמ"ש שם:

ומותר למצורע לישא במוט וכו'. הקשה המל"מ דבפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל"ג) משמע דאפילו בפסיק רישיה שרי דלהכי רבייה קרא וא"כ רבינו הו"ל לבאר עיי"ש. ולענ"ד נראה דרבינו קיצר במובן דמדתלה הדבר בכוונה שהרי כתב

והוא שלא יתכוין לכך משמע דכל עוד שלא נתכוון שרי בכל גווני אף אם הוא פסיק רישיה אי נמי י"ל דרבינו לא פסק בהא מכח דאמרינן לעיל מינה האי עשה ול"ת הוא והא עשה היינו לעשות ואף שהתוס' ז"ל נרגשו מזה ותירצו באופן אחר רבינו ס"ל דפליגי אלא דפסק כסתם תוספתא דלא נחית לפסיק רישיה:

הלכה ה

ואע"פ שהיא מילה בזמנה או שלא בזמנה שמצות עשה דוחה לא תעשה בכל מקום. תיבת בזמנה הכתובה כאן היא טעות סופר מבואר וגם בדפוס מגדל עוז נמחקה ומ"מ דברי רבינו תמוהים דמרן ז"ל ציין בפ' ר' אליעזר דמילה ושם דף קל"ב ליכא מ"ד מטעם שמ"ע דוחה ל"ת דהא בצרעת איכא עשה ול"ת דלעשות עשה הוא ולא דחיא צרעת שלא בזמנה אלא משום דאתיא מביניא ולרבא משום דבשר הכתוב בזמנה מיתינן ליה אשלא בזמנה באם אינו ענין, והמל"מ ז"ל תירץ לזה דרבינו ס"ל דאין כאן עשה בצרעת והאי לעשות דרשינן ליה לסיב שעל רגלו כדאיתא באידך ברייתא ופסק הכי משום דרב אשי פסק הכי התם דקאמר היכא אמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת כגון מילה בצרעת וכו' ע"כ, ועם כל זה אכתי קשה דרב אשי לא קאמר אלא אמילה בזמנה שהם דברי רבא אבל אמילה שלא בזמנה אי לא הוה רבוייא דבשר לא הוה דחיא צרעת כיון דאפשר לקיים שניהם כדברי ר' שמעון בן לקיש בשלהי סוגיין וה"נ הוה לן להמתין עד שיתרפא מצרעתו ויתקיימו שני הכתובים ורבינו יהיב טעמא למילה שלא בזמנה משום דאתי עשה ודחי ל"ת בכל מקום וזה אינו דהכא אפשר לקיים שניהם ואתי עשה ודחי ל"ת בכי הא, ואף אם נדחוק עצמנו לחזור ולקיים הגירסא דבזמנה הכתובה בדברי רבינו ולומר דאתי עשה ודחי ל"ת שכתב ז"ל עלה קאי, אכתי לשון אע"פ שכתב ז"ל הוא מגומגם:

הלכה ו

מצות עשה שיהיה המצורע וכו'. מרן ז"ל דקדק למה השמיט שמותר בעשיית מלאכה עיי"ש ועוד היה לו לדקדק דהשמיט שחייב בתפילין שהיא ג"כ בעיא שם אלא מאי אית

לך למימר כיון דנשתנה מדין אבל בכמה דברים לא חש לבאר דודאי דמאי דאסר אסר ומאי דלא אסר שרי, ועוד דאפשר ללמוד שניהם מכללא דתפילין שפיר נפקי מהיתר לימוד בכולל אף דפקודי ה' ישרים משמחי לב ומלאכה ג"כ מינה נפקא דאיך ימות ברעב כל ימי חלוטו:

הלכה ז

דין מצורע וכו'. ולענין אם חזר ונכנס יש שינוי דבירושלים לוקה משום ולא יבא אל תוך המחנה משא"כ בשאר עירות המוקפות חומה דאף שהוא מוזהר מליכנס אם נכנס אינו לוקה כמ"ש רבינו פ"ג דביאת מקדש הל' ח':

הלכה ח

המצורעת אינה פורעת ואינה פורמת ולא עוטה על שפם אבל היא יושבת מחוץ לעיר ומודיעה לאחרים שהיא טמאה וכו' ופ"ג דסוטה דף כ"ג תנן מה בין איש לאשה האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת ובגמרא ת"ר איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר והצרוע אשר בו הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל איש לענין שלמטה איש פורם וכו' ע"כ ופירש"י איש צרוע הוא אין לי אלא שנחלט בטומאת נתקים אלא איש אשה מנין כשהוא אומר סמוך לו והצרוע אשר בו הנגע ולא איבעי ליה למכתב אלא בגדיו יהיו פרומים אלא לרבות צרוע שני כגון אשה הכי גרסינן א"כ מה ת"ל איש לענין שלמטה איש פורע ופורם וכו' מה ת"ל איש מאחר שסופינו לרבות את האשה לענין שלמטה לאו למעוטי מטומאה האמורה בפסוק זה בא למעוטי אלא מענין האמור בפסוק שלאחריו דכתיב ביה פריעה ופרימה לומר לך איש פורע ופורם ולא אשה ע"כ. ואיכא למידק דאמאי לא כתיב והצרוע ברישא והדר איש דמניה ממעטינן אשה מפריעה ופרימה, ודברי רש"י בפ"ק דערכין דף ג' ע"א קשה ג"כ דכתב ד"ה והצרוע וכו' לאו אטמא יטמאנו קאי דהתם אפילו אשה אלא אקרא (דמתחילה) [דלמטה] קאי דמשתעי בפריעה ופרימה ע"כ וקשה דקרא דפריעה ופרימה כתיב בתר קרא דאיש דכתיב איש צרוע הוא וכו' והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וכו', ותו קשה דהכא משמע דקרא דוהצרוע אתי לרבות אשה ובפ' אלו מגלחין (מועד קטן דף י"ד ע"ב) מרבינן לכהן גדול לפריעה ופרימה מוהצרוע, ומצאתי בברייתא דתורת כהנים דמרבי להו מאשר בו הנגע ונקט רישיה דקרא והכי איתא התם והצרוע אע"פ כהן גדול לפי שנאמר וכו' ת"ל אשר בו הנגע ואע"פ כהן גדול ע"כ הרי דמאי דנקט והצרוע לאו דוקא אלא הילפותא היא מאשר בו הנגע וממלת והצרוע מרבינן אשה לטומאה כמ"ש רש"י ז"ל, ומעתה קשיא לי ג"כ דהתם משמע דמאי דמרבינן לאשה היינו מקרא דאיש צרוע ולא מהצרוע דקאמר התם

איש צרוע אין לי אלא איש מנין לרבות את האשה ואת הקטן ת"ל צרוע בין איש בין אשה וכו' האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת ע"כ וא"כ אייתר לן תיבת והצרוע דאי לרבות כהן גדול הוה מצי למימר ואשר בו הנגע. ותו קשה להרמב"ם ז"ל דפסק כאן דבמצורעת אינה עוטה על שפם ובספר המצוות עשין קי"ב כתב אבל תעטה על שפה:

הלכה יב

ספק עמד ספק לא עמד טהור. כתב מרן ז"ל אפשר שהוא מדתנן כל ספק נגעים טהור אי נמי משום דהוי ספק טומאה ברה"ר וכו' ע"כ ולעיל פ"ב הל' א' תמה עליו המל"מ ז"ל דההיא דספק נגעים להקל הוא עד שלא נזקק לטומאה אבל משנזקק לטומאה ספיקו טמא ועוד דההיא בספק נגע והכא בודאי נגע אלא דיש ספק אם נטמא הטהור גם לתירוץ ספק טומאה ברה"ר הקשה דאין כאן מקומו של דין זה ודין זה הוא משנה ערוכה פ"ג דעדויות ובפ"ו דטהרות וכבר הזכיר רבינו דין זה פט"ו דשאר אבות הטומאה ושם הזכיר ג"כ ספק טומאה ברה"ר עיי"ש, וביותר תתחזק תמיהא זו על מרן ז"ל שהרי הוא עצמו ציין פט"ו דשאר אבות הטומאה מהנך שני משניות ואיך שכחה כאן. אכן נראה דמרן לא נחית הכא להשמיענו מהיכן הוציא רבינו דין זה שזה כבר נתבאר בהלכות שאר אבות הטומאה אלא נחית לתת טעם לדין דהא ספיקא דאורייתא הוא ולמה טיהרוהו חכמים בהנך מתני' שהוא פסקו של רבינו ולזה כתב דאפשר דטעמם משום דכל ספק נגעים להקל ואף דהתם אינו אלא בשלא נזקק לטומאה ה"נ י"ל דלגבי הטהור נקרא לא נזקק לטומאה אי נמי משום דהוי ספק טומאה ברה"ר ואף שרבינו כפל דין זה במקום אחר אין זה פלא דהתם נחית למנות הספיקות ומפני שדין זה נשנה במשנה בפ"ע לכך הזכירו אף שהוא כלול בספק טומאה ברה"ר שהזכיר שם ונמצאו דברי מרן ז"ל על מכונן גם המבי"ט ז"ל בקרית ספר הזכיר טעם דספק נגעים טהור עיין עליו:

פרק יא

הלכה א

טהרת המצורע מצות עשה ותגלחתו. פי' תגלחתו השניה דאילו תגלחת הראשונה אינה מ"ע ולכך הוא כשרה בכל אדם כמ"ש רבינו פ"ח הל' ג' ובספר המצוות עשין קי"א ובדפוס מגדל עוז כתוב קבלה היא שיהיה של חרש וטעות סופר הוא כמ"ש מרן ז"ל:

ושוחט את הברורה. נראה דאין פירושו על המובחרת והמשובחת שהרי תנן בפי"ד דנגעים ופסקה רבינו לקמן הל' ח' דמצוותן שיהיו שניהם שוין במראה ובקומה ובדמים

א"כ בהכרח היו שניהם שוין בשבח אלא הברורה דקאמר היינו משום שהיה צריך לבררן מקודם דומיא דשני שעירי יום כיפור:
ומצוותו שיהיה ארכו אמה. בפ"ג דפרה אדומה לא הזכיר אורך העץ ארז גם בפי"א הל' ד' לא הזכיר אורך האזוב כמ"ש כאן וכבר כתבתי הנראה לענ"ד שם:

הלכה ג

כשהוא מגלח וכו'. כבר נתבאר דהמצות עשה של תורה וכל מה שהקפידה תורה בכהן ובתער וכו' אינו אלא בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הראשונה כשרה מ"מ כמ"ש רבינו פ"ח הל' ג' וגם אינה מ"ע, ומדדקדק רבינו לכתוב
וכל היום כשר לטהרת המצורע משמע דהתגלחת הראשונה אין בה קפידא זו דומיא דאינך דאמרן:

הלכה ה

וההזיה ביום. בדפוס מגדל עוז כתוב והתגלחת ביום וההזיה ושאר כל מעשיו וכו' וכבר הגיהו מרן ז"ל:

הלכה ו

ואין מטהרין שני מצורעין כאחת שאין עושין מצוות חבילות. מרן ז"ל לא ציין מהיכן הוציאו רבינו ובריייתא מפורשת היא בפ"ק דסוטה דף ח' אין משקין שתי סוטות כאחת ואין מטהרין שני מצורעין כאחת ואין רוצעין שני עבדים כאחת ואין עורפין שתי עגלות כאחת לפי שאין עושין מצוות חבילות ע"כ וכן פסק רבינו פ"ג דהל' עבדים הל' ט' ופ"י דהל' רוצח הל' ה' אך בפ"ד דהל' סוטה הל' ב' מייתי לה מקרא דוהעמיד אותה הכהן, ולכאורה קשה דלמה לא הביא הטעם דאין עושין מצוות חבילות כמ"ש באלו דהא כולם שנויים יחד, ותו קשיא לי דבפי"ב דהל' נדרים הל' י"ד פסק דהבעל מיפר נדרי שתי נשיו כאחת והיא בעיא בפ' נערה המאורסה (נדרים דף ע"ג) ופשיט לה רבינא מברייתא דאין משקין שתי סוטות כאחת מפני שלבה גס בה בחברתה רבי יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שנאמר והשקה אותה לבדה ע"כ ומדפסק להיתרא גבי שתי נשים אף דכתיב אותה כמ"ש רש"י ז"ל מוהניא אותה מוכרח דפסק כת"ק דדריש טעמיה דקרא וכ"כ מרן ז"ל שם דלא משמע להו לרבנן אותה דווקא, וא"כ תימה איך נתן טעם גבי סוטה מכח קרא דוהעמיד אותה הא איהו ס"ל כת"ק דהטעם הוא מפני שלבה גס בה בחברתה ואיך פסק כר"י ותפיס חבלא מתרי ראשי וי"ל עם מ"ש רש"י שם דגם ת"ק מודה לדרשא דאותה אלא דס"ל דהוי טעמא תדע דהא לדידיה נמי אין משקין שתי סוטות כאחת אלא

שהוא סבור שהטעם מפני שלבה גס בה בחברתה ומפני זה הזכיר רבינו הפסוק וכעין זו מצינו לרבינו גבי פ"א כמ"ש ברפ"ד שם עיי"ש ועם כל זה עדיין הדבר דחוק:

הלכה ז

ומאימתי תאסר משעת שחיטתה. הרב עצמות יוסף ז"ל בס"פ האיש מקדש תמה על רבינו שבפירוש המשנה דכתב דציפורי מצורע משעת שחיטה כר' יוחנן וכתב היקשה דרבי ישמעאל בדרך סתם ור"י לא ס"ל היקשה עיי"ש ולענ"ד י"ל דרבינו פסק כברייתא דדריש וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה וכמ"ש כאן להדיא וכ"כ המבי"ט ז"ל בקרית ספר ואין כאן תמיהא:

הלכה ח

ומצותן שיהיו שתיהם שוות וכו'. עיין מ"ש בזה בפ"ה דעבודת יום הכיפורים הל' י"ד ופ"ד דתמידין ומוספין הל' ט':

פרק יב

הלכה א

צרעת בגדים וכו'. המל"מ ז"ל חקר חקירת חכם וז"ל אך לא נתבאר אם לאחר החלט שנשרף אם אפרו אסור דומיא דבית דאפשר דדוקא התם משום דגמרינן נתיצה נתיצה מע"ז ואיכא ג"ש כדאיתא בירושלמי בפ"ג אבל הכא לא עכ"ל. אך לא זכיתי להבין עומק דבריו שהרי רבינו לקמן רפט"ז כתב דאם שרף אבני הבית ועשה מהם סיד ה"ז אסור בהנאה שנאמר צרעת ממארת תן בו מארה ואל תהנה בו ע"כ וידוע דגם בנגעי בגדים כתיב צרעת ממארת וכמ"ש מרן ז"ל שם שדינן כדין הבתים גם בסוף פי"ג הזכיר רבינו ההיקש דכל הנגעים א"כ מילתא דפשיטא היא דגם אפרן של בגדים אסור גם במוחלט דהא צרעת ממארת נאמר גם במוחלט כמ"ש רבינו שם ודין ב' גם בירושלמי פ"ג דע"ז אמרו אי מה מת מטמא משהכניס ראשי אצבעותיו יכול אף ע"ז משהכניס ראשי אצבעותיו נתיצה נתיצה גמר מבית המנוגע מה בית המנוגע משיכניס ראשו ורובו אף ע"ז משיכניס ראשו ורובו ע"כ והרואה יראה דאין זה ענין לדברי הרב ז"ל ואיך שיהיה כיון שראינו לרבינו דיליף לה מצרעת ממארת ומעתה איפשטא בעיין ומ"ש בספרי רבינו **ומכבסו כולו** בדפוס מגדל עוז כולו נמחק:

הלכה ה

כמו שביארנו בענין נדה. הוא בפ"ט דאיסורי ביאה הל' ל"ז ובעיקר הדין כבר כתבתי הנראה לענ"ד בפ"ח דמעשה הקרבנות הל' י':

הלכה ח

אבל בגד שהסגירו וכו'. פרק כל היד ר' נתן בר אבטולמוס אומר מנין לפריחה בבגדים שהוא טהור נאמר קרחת וגבחת בבגדים ונאמר קרחת וגבחת באדם מה להלן וכו' והקשה מרן ז"ל דהתם משמע דרבנן פליגי עליה ואמאי שבק רבנן ופסק כר"נ ולענ"ד י"ל דמדאייתי סתם תלמודא הא דר"נ לאוכוחי דיש נגע טהור שהוא תכלית המבוקש שם שמע מינה דהלכה כמותו ותדע

עוד דדמיא דהכי מוקי התם ההיא דר' אלעזר ברבי שמעון גבי נגעי בתים דלעולם אין הבית טמא עד שיראה כשני גריסין וכו' ואף דרבנן פליגי עליה ופסק רבינו כמותו לקמן פי"ד הל' ז' ועל כרחך מטעם האמור ומבואר:

הלכה ט

וזה שנאמר בבגדים וכו'. הרב קרבן אהרן הביאו התוס' יו"ט ז"ל פ"י בשם הפסיקתא זוטרא דקרחתו מלשון אדם קרח והכוונה שנקרחו המוכין שעליו מחמת יושנו וגבחתו לשון גובה כלומר שהמוכין הם גבוהים שזה מורה שעדיין הוא חדש וזו נראית כוונת רבינו:

הלכה י

פחות משלש אצבעות וכו'. בריש פכ"ב דהל' כלים פסק רבינו כן בשאר טומאות וכתב דהיינו דוקא בבא מבגד גדול אבל אם ארג בגד בפני עצמו אפילו כל שהוא ה"ז טמא עיי"ש ונראה דהוא הדין לענין נגעים תדע עוד דתנן פי"א דנגעים כל הראוי ליטמא טמא מת וכו' מטמא בנגעים אמנם המל"מ ז"ל לא הבין כן עיי"ש:

פרק יג

הלכה א

אין מטמא וכו'. אף דבבגדים נקט לשון בלבד דמשמע ותו לא ושוב כתב דגם העורות מ"מ הדין אמת דבבגדים בלבד בעינן שיהיו לבנים דוקא וכמ"ש לעיל פי"ב הל' ב' וכאן הוסיף דהעורות אף הצבועים מטמאין בנגעים:

הלכה ג

בגד שהיה שתיו פשתן וערבו קנבוס וכו'. תוספתא פ"ה דנגעים בגד ששתיו סרקון וערבו צמר וערבו סרקון ושתיו צמר אין מטמאים בנגעים ע"כ. וראיתי להרדב"ז בראשונות סי' קצ"ט שנשאל על טלית שהשתי שלו צמר והערב שלו משי אם חייב בציצית והביא ראיה מדין זה של רבינו וכתב שיש ללמוד זה מהא דתנן פ' כל הבגדים בגד ששתיו צבוע

וערבו לבן ערבו צבוע ושתיו לבן הכל הולך אחר הנראה תידוק מינה הא אם היה ערבו או שתיו ממין הטהור בנגעים אין מטמא בנגעים וכו' ע"כ ונראה שלא ראה התוספתא שאמרה כן בפי' ולא היה צריך להביאו מדיוקא דמתני':

הלכה ד

וכל כלי העור וכו'. לא ידעתי כעת מאין הוציא רבינו דאף פשוטי כלי עור מטמאין מדאורייתא וגם מרן ז"ל לא הראה מקומו ולא עוד אלא דבפ"א דהל' כלים הל' י' פסק דפשוטי כלי עור אין טומאתן אלא מדרבנן הן אמת דהתם טעמא רבה איכא במילתא משום קרא דכתיב או בגד או (כלי) עור או שק ודרשו ז"ל מה שק מטלטל מלא וריקן וכו' הרי דבעינן דוקא שיהיה לו בית קיבול דומיא דשק ומדברי התורת כהנים משמע דבעינן כלי גמור שהרי אמרו שם יצאו עורות רצועות סנדלים שאינם כלים ע"כ, וגם המל"מ ז"ל הקשה ממ"ש בשבת דף כ"ז מה לנגעים שכן שתי וערב וכו' ואמאי לא קאמר נמי מה לנגעים שכן פשוטי כלי עור מטמא בהם ע"כ ולענ"ד אי משום הא לא איריא דלאו כי רוכלא הוא וחדא מינייהו נקט:

הלכה ט

על הככר. בדפוס מגדל עוז כתוב על הכבד:

הלכה יא

וכן אם נתערב באחרים וכו'. פי"א בגד המוסגר שנתערב באחרים כולם טמאים ופי' הרע"ב ז"ל בגד המוסגר שהיה בו נגע מצבעו ואין הנגע ניכר בו כולם טהורים דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק ע"כ. ונראה ברור שפי' כן שצבעו דאל"כ הרי הוא ניכר אף אם נתערב באלף, אכן מ"ש דאינו מטמא את הספק קשה קצת דא"כ מאי איריא שנתערב באחרים דנקט אפילו לא נתערב אלא באחד ולא ידענו מי הוא הרי יש ספק בכל אחד ולפי פירושו לא הו"ל למתני אלא שנתערב סתמא ורבינו סתם הדברים והעתיק לשון המשנה:

הלכה יד

מטלית שיש בה כשלש על שלש וכו'. כתב המל"מ ז"ל ונראה מדברי רבינו שאין חילוק בדינים אלו בין מוסגר למוחלט כמו שמשמע מתחילת דבריו שכתב אחד הבגד וכו' המוסגר או המוחלט וכו' ותימה דביבמות דף ק"ג מוכח להדיא דאינו מטמא בכזית אלא המוחלט ולא המוסגר וצ"ע עכת"ד. ולענ"ד גברא קא חזינא וכו' דהא מכיון שרבינו הביא דהשוה המצורע למת שנאמר אל נא תהי כמת הורה לנו דבמוחלט דוקא איירי

דהא מרים מוסגרת היתה וחשש לה אהרן שלא תהיה מוחלטת כמ"ש שם בגמ' ופי' רש"י ז"ל וידוע דרכו של רבינו לקצר במובן:

הלכה טו

וזה חומר בבגדים מבאדם. היינו מ"ש פ"י הל' ז' דלבדו וכו' הכתוב במצורע הוא דוקא בעיירות המוקפות חומה בא"י בלבד:

פרק יד

הלכה א

נמצא רוחב וכו'. ע"פ מ"ש רבינו ריש פ"ג עיי"ש:

הלכה ב

ושני המראות מצטרפין זה עם זה. כתב מרן ז"ל יליף מבגדים ע"כ והיינו מ"ש רבינו ריש פי"ב אמנם התוס' יו"ט ז"ל רצה ללמדו מדין הבתים גופיה עיין עליו ואיני רואה הכרח בדבר גם המבי"ט ז"ל בקרית ספר כתב כדברי מרן ז"ל:

הלכה ג

ובשני המראות מסגירין או מחליטין וכו'. דקדק מרן ז"ל אלא שהחלט זה שכתב בלא פסיון איני יודע מהו ודקדוק אמתי הוא אך לענ"ד נראה שרבינו סמך למ"ש בר"פ ט"ו דמשם בא'רה דכוונתו ז"ל כאן וכדבריו כתב המבי"ט ז"ל בקרית ספר עיי"ש:

הלכה ד

כשיראה נגע בבית אפילו חכם וכו'. כמה טעמים נאמרו בדין זה ועיין להרא"ם והרב קרבן אהרן והתוס' יו"ט ז"ל, ולענ"ד יש נפקותא בדבר דרבינו דייק לכתוב כשיראה נגע בבית ומדלא כתב כשיראה נגע סתמא משמע דבנגעי בתים דוקא נוהג דין זה ולכך נראה דהטעם הוא כדי שלא יטמאו הכלים כמ"ש כאן מדכתיב וצוה הכהן וכו' דאם יגזור ויאמר נגע נראה לי אף שאין הטומאה והטהרה תלויה בו אלא בכהן וכמ"ש רבינו פ"ט הל' ב' מ"מ כיון דשוויה נפשיה חתיכה דאיסורא במה שאמר נגע ודאי נראה לי תו לא מצי כהן להתיר לו הפנוי דהא איהו העיד דהויא טומאה ודאית:

אפילו חבילי עצים וכו'. מרן ז"ל תמה דלמה פסק כר' יהודה במקום ר' שמעון ור' מאיר דרבים נינהו ע"כ. ולכאורה היה נראה לענ"ד משום דפשטיה דקרא דוצוה הכהן ופנו את הבית קמסייע טפי לר"י דמשמע דכל מה שבבית קאמר בסתם פינוי גם ראיתי להתוס' ז"ל במועד קטן דף ח' כתבו דרבי מודה לר"י וכן משמע מדלא מסיק דרבי ס"ל כר"ש וכו' והמל"מ ז"ל הביא גירסא בתורת כהנים שאין מוזכר בה ר"ש אלא ר"מ ור"י ואם

רבינו היה גורס כן תמה לה הלכתא דר"מ ור"י הלכה כר"י ושם פלפל בסוגייא דמ"ק הנ"ל ולענ"ד יש ליישב הכל בקל עיי"ש.

גם מה שהקשה דלמה לא הזכיר רבינו בשום מקום טומאת כל הנמצא בבית המנוגע י"ל דכיון דהזכיר ציווי הפסוק וצוה הכהן ופנו כל אשר בבית ממילא דאין צריך להזכיר טומאתן ומטעם זה לא נשנו במשנה ג"כ:

הלכה ה

ואחר שיראה הכהן וכו'. המל"מ ז"ל הביא דכפי דברי רש"י והר"ן והרא"ש והתוס' משמע דבעי הסגר ביד ממש ושמדברי רבינו לא משמע כן אלא שיאמר בפה שיסגיר אותו כשאר נגעים אחרים עיי"ש. ובאמת שכן משמעות הדברים וגם השכל מקבלו, אמנם המבי"ט ז"ל בקרית ספר כתב על דברי רבינו כדברי רש"י וכו' עיי"ש:

הלכה ו

בית מטמא וכו'. בדפוס מגדל עוז כתוב אין הבית מטמא ופשוט. ומ"ש **אבל אם היה בו פחות מד' אמות או שהיה ענול וכו'** נראה דהך או שהיה ענול היינו אפילו שיש בו כדי לרבע ד"א דאם אין בו היינו פחות מד"א דקאמר ברישא ותדע דדומיא דבעל ג' כתלים או ה' דהתם ודאי אף שיש בה יותר מד"א קאמר והיינו טעמא משום דגזרת הכתוב היא כך כמו שדרשו ז"ל בתורת כהנים אכן בשו"ת מהרל"ן חביב סי' ק"י הביאו הרב כנסת הגדולה ז"ל כתב דרבינו ס"ל גם בזו דאם יש בו כדי לרבע נקרא בית וסמך על מ"ש בהל' מזוזה דכתיב ביתך ומשם נלמוד לשאר מקומות עיי"ש והנראה לענ"ד כתבתי:

הלכה יא

ובתי כותים שבארץ ישראל וכו'. כתב מרן ז"ל נלמד ממה שהביא בסמוך וכו' ובסמוך דקאמר נראה דהיינו הדין שכתב אח"ז דהלוקח בתים מן הכותים יראו בתחילה ושני הדינים הם משנה ערוכה רפי"ב כל הבתים מטמאים בנגעים חוץ משל נכרים הלוקח בתים מן הנכרים יראו בתחילה ע"כ:

הלכה יד

בית הכנסת או בית המדרש שיש בה דירה לחזנים וכו'. הכי משמע בפ"ק דיומא דף י"ב דמסיק אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא ופירש"י דאית ביה בית דירה ע"כ והיינו משום קרא דאשר לו הבית ולא ידעתי מי הכריחו להר"ש ז"ל פי"ב דנגעים משנה ד' שפירש הטעם משום דמצו לזבוני להו ע"כ ולא עוד אלא דכפי טעם זה נפל כל השקלא וטריא דהתם אלא די"ל שהר"ש ז"ל יפרש כדשנין מעיקרא דהיינו הא ר"מ הא רבנן וק"ל:

פרק טו

הלכה ב

כשיבא הכהן ויראה הנגע וכו'. דקדק המל"מ ז"ל דבתורת כהנים איתא אשר לו הבית שלא ישלח ביד שליח יכול אפילו זקן אפילו חולה ת"ל ובא והגיד לכהן ורבינו השמיט דין זה עכ"ל. ואין זה פלא דכמה דינים אחרים נשנו שם ובתוספתות ורבינו השמיטו וטעמו כמוס ברוחב שכלו ועוד י"ל שלא חשש להזכירו להדיא מפני שאפשר ללמדו מתוך מ"ש לעיל פי"ד הל' ד' אפילו חכם וכו' לא יגזור ויאמר נגע נראה לי וכו' הרי שצריך לבוא הוא בעצמו לקיים פסוק נראה לי דאל"כ לימא כנגע נראה וזקן וחולה נמי מילתא דפשיטא היא ומדברי הרב קרבן אהרן ז"ל שם נראה דהוא הדין אונס אחר עיי"ש:

הלכה ה

אבן שבזוית וכו'. ידוע דחליצה היינו למוסגר ונתיצה היא למוחלט. ומ"ש **ויש בדבר ספק וכו'** בחולין דף קכ"ח בעיא וסלקא בתיקו ולא ידעתי למה לא פסקה לחומרא ככל ספיקי דאורייתא:

הלכה ו

נותן את הקורות לעליה. פי' וסומך עליה בקורות שלא תפול:

הלכה ח

כיצד מטהרין וכו'. הסדר טהרת מצורע נתבאר בדברי רבינו בפי"א עיי"ש:

פרק טז

הלכה א

ואם שרפן ועשה מהם סיד וכו'. מרן ז"ל לא הראה מוצא דין זה ומתורתו של המל"מ ז"ל למדנו שהוא מהירושלמי פ"ג דערלה דקתני התם אבנים מנוגעות שעשאן סיד אית תניי תני שעלו מטומאתן ואית תניי תני שלא עלו מידי טומאתן מ"ד עלו מידי טומאתן הרי אלו מותרות ומ"ד לא עלו הרי אלו אסורות דכתיב צרעת ממארת תן בו מארה ואל יהנה ממנו רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל הנשרפין אפרן מותר חוץ מאפר ע"ז התיב רבי חייא קומי בר ר' יוחנן הרי אפר הבית הרי אינו בא מחמת ע"ז ואת אמר אסור א"ל שניא היא דכתיב נתיצה נתיצה ע"כ. והקשה המל"מ ז"ל דמשמע דאליבא דכו"ע אסורים בהנאה דגמר נתיצה נתיצה מע"ז כי פליגי אם עלו מטומאה ולמה לא ביאר רבינו דין זה ע"כ, הן אמת דגם הרב אליהו ליב ז"ל נראה מדבריו שהבין כן שהרי פי' ואת אמרת וכו'

אפי' למ"ד עלו מידי טומאתן אסורים בהנאה ע"כ אך נראה שאין דבר זה מוכרח כלל דהא מדקתני למ"ד עלו מידי טומאתן הרי אלו מותרות משמע דמותרות בהנאה קאמר ואאבנים מנוגעות שעשאן סיד קאי וכיון שכן איך נאמר דלמ"ד עלו אסירי בהנאה ואי משום דרבי חייא בר יוסף מותיב סתמא ואת אמרת אסור דמשמע דכו"ע מודו בה הא לא מכרעא כלל דאיכא למימר דפריך ההך מ"ד או דקי"ל דר"י הוא דס"ל הכי שהרי א"ל ואת אמר, ונמצא דאין כאן שום גמגום על דברי רבינו שהוא מפרש זה הירושלמי כפשוטו ופסק כמ"ד לא עלו ולכך נאסרו בהנאה והביא פסוק דצרעת ממארת לכלול בו גם נגעי בגדים דכתיב בהו נמי צרעת ממארת דכשם דאבני בית המנוגע אפרן אסור כך בנגעי בגדים בין מוסגר בין מוחלט אפרן אסור מהיקשה דצרעת ממארת ובהכי מתורץ ספיקו של הרב ז"ל כמ"ש ברפי"ב ועיין מ"ש שם:

הלכה ה

טהור שנכנס וכו'. בשבועות דף י"ז וכשנכנס כולו אף שאינו דרך ביאה טמא משום דלא גרע מכלים שבבית ותניא נמי הכי דטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור דדרך ביאה אסרה תורה ופסקו רבינו פ"ג דביאת מקדש הל' י"ט אך יש להסתפק אם נכנס דרך אחוריו למקדש אם יתחייב מן התורה ואפילו נכנס כולו דהא גבי בית המנוגע לא מטמא אלא משום דלא גרע מכלים ובמקדש דליכא הך טעמא יראה דפטור מה"ת:

הלכה ו

טהור שהכניס ראשו ורובו וכו'. משנה בנגעים פי"ג וקשה קצת דבפ"א דטומאת מת הל' י"א פסק רבינו דביאה במקצת שמה ביאה ואפילו לא הכניס אלא ידו או ראשי אצבעותיו או חוטמו לאהל המת נטמא כולו אם לא שנאמר דחמירא טומאת אהל המת מטומאת אהל דבית המנוגע וכן משמע מדברי התוס' בנזיר דף מ"ג ד"ה צירף גופו וכו' ועיין בדברי רבינו לקמן הל' ט':

הלכה ח

נטמאו ידיו בלבד. והם שניות כמ"ש רבינו פ"ח דאבות הטומאות הל' ב' להדיא עיי"ש:

הלכה י

הצרעת וכו'. עיין מה שכתבתי לעיל רפ"ח. ומ"ש בספרי רבינו

עור האודם בדפוס מגדל עוז כתוב עור האדם. ומ"ש

ונפילת שם כתוב ונטילת. ומ"ש

שהשוהו שם כתוב שהשוותו: